

דף כח.

עין משפט א.

יו"ד סימן רמו סעיף טז

מז. כג. אין ישנים בבית המדרש, וכל המתנמנם בבית המדרש חכמתו נעשית קרעים שנאמר "וקרעים תלביש נומה".

עין משפט ב.

יו"ד סימן רמו סעיף יז

יח. כד. אין משיחין בבית המדרש אלא בדברי תורה, אפי' מי שנתעטש אין אומרים לו לבריאות או רפואה וחיים א.

קדושת בית המדרש חמורה = מקדושת ביהכנ"ס.

יו"ד סימן רמו סעיף כה

כה. לב. כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק או שקרא ושנה ופירש להבלי העולם והניח תלמודו וזנחו הרי זה בכלל "כי דבר ה' בזה" ג.

הגה: אסור לדבר בשיחת חולין ד.

ת. ממגילה דף כ"ח ע"א מר' זירא, ומימרא דרבי זירא בסנהדרין ע"א ופי' רש"י קרעים היינו משכח תלמודו ואינו נזכר אלא בסירוגין.

וכתב הש"ך בס"ק ט"ו דשינת עראי אסור בבית המדרש ממידת חסידות, אבל מדינא מותר שינת עראי כמו שנפסק בשו"ע או"ח בס"י קנ"א סעיף ג'. ואם יתבטל מלימודו אפי' שנת קבע מותר בבה"מ (לבוש שם).

א. מברייטא ברכות נ"ג ע"א, ובמגילה כ"ו-כ"ז. והטעם שאין אומרים לו רפואה משום ביטול בית המדרש, וכתב הפרישה דאפשר זה היה בזמנם שלא ראו מחוץ לספרים שלמדו בהם, אבל היום שאין נזהרים אומרים רפואה. ש"ך ס"ק ט"ז.

ב. היינו בית המדרש של רבים דומיא דבית הכנסת אבל של יחיד הקובע בית מדרש בביתו לצורכו אין לו קדושה כ"כ, כמו שנתבאר באו"ח סי' קנ"א סעיף ב'. ש"ך ס"ק י"ז.

ג. שם בסנהדרין צ"ט ע"א וכרבי נהוראי, ושם כר"י בן קרח ובחגיגה דף ט' ע"א. וכתב הסמ"ג דהפורש מן התורה עובר בלא תעשה ובפרק שתי הלחם אמרו שעובר ב' לאוין ומסתבר שבכל יום ויום הוא עובר. מבית לחם יהודה.

ד. עיין באו"ח סי' ש"ז סעיף י"ז.

עין משפט ד.

או"ח סימן פה פעיף ב

ב. אפי' להרהר בד"ת^ה אסור בבית הכסא ובבית המרחץ, ובמקומות המטונפים והוא מקום שיש בו צואה ומי רגלים.

דברים של חול מותר לאומרם שם בלשון הקודש^ו.

הכינויים כגון רחום^ז חנון נאמן וכיוצא מותר לאומרם שם, אבל שמות שאינם נמחקים^ח אסור להזכירם^ט שם. ולהפריש מדבר אסור שם מותר^י אפי' בלשון הקודש.

הגה: במקום שמותר להרהר בד"ת מותר לפסוק דין ובלבד שלא יאמר טעמו.

יו"ד סימן רמו פעיף כו

כו. לג. כל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני^כ, וכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר.

הגה: כשמסיים מסכת, מצוה לעשות סעודה ולשמוח ונקראת סעודת מצוה^ל.

הגה: אסור לעסוק בדברי תורה במקומות המטונפים, וע"כ אסור לת"ח לעמוד במקומות המטונפים, כדי שלא יהרהר בד"ת.

הגה: מותר ליכנס למרחץ^מ אפי' מתוך הלכה שאינה פסוקה ולא חוששין

ה. וְעַכְשָׁיו יחשוב שם חשבונותיו כדי שלא יבא לידי הרהור בד"ת, כ"כ בספר חסידים סי' תקמ"ו או בבנינים נאים, כה"ח אות ד', ועיין בכה"ח אות ח' מירושלמי מש"כ.

ו. ומדת חסידות להחמיר, כה"ח אות י"א.

ז. וְלִדְעַת הַרֵאבִ"ד אסור שם "רחום" דלא מצאנו רחום אלא להקב"ה וראוי להחמיר, כה"ח אות י"ג.

ח. וְלֹא דוּקָא שאינם נמחקים שהרי שלום נמחק ואסור להזכירו, מ"א ס"ק ג'. כה"ח אות י"ד.

ט. ואפי' בלשון לעז, כה"ח אות ט"ו.

י. ולפ"ז אם נכנס לו הרהור רע מותר להרהר בד"ת דהוי אפרושי מאיסורא, כה"ח אות ט"ז.

כ. ממשנה ט' פ"ד דאבות.

ל. גם אבל בתוך י"ב חודש אם הוא עשה סיום מסכתא מותר לו להשתתף בסעודת מצוה, ומהר"ם מינץ בתשובה כתב אפי' משתתף ולא סיים בעצמו והב"ח אוסר בזה. עיין בית לחם יהודה. ועיין עוד באו"ח סימן תקנ"א ס"י ברמ"א ונו"כ.

מ. וה"ה לבית הכסא וכמבואר בש"ך וכן הסכים הרדב"ז. ברכי יוסף.

שמא יהרהר, שבמרחץ האדם שומר עצמו מהרהור בתורה.

עין משפט ה.

או"ח סימן תעב סעיף א

א. יהיה שולחנו ערוך מבעוד יום^א כדי לאכול מיד כשתחשך, ואפי' בבית המדרש לא יתעכב משום שמצוה לאכול מהר מפני התינוקות^ב, אבל לא יאמר הקידוש רק עד שתחשך^ג.

עין משפט ו.

או"ח סימן תרלד סעיף ד

ג. מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו חוץ לסוכה^א ואכל שם כאילו לא אכל בסוכה^ב. ואפי' אם היא סוכה גדולה^ג גזירה שמא ימשך אחר שולחנו.

ג. מברייתא פסחים ק"ט ורש"י שם.

ס. והתורה אמרה "והגדת לבנך ביום ההוא" וכדי שישאלו התינוקות מה נשתנה וישיב להם עבדים וכו'...

ע. אף דבשאר יו"ט ושבתות יכול להוסיף מחול על הקודש, בפסח שאני דזמן אכילת מצה אינו אלא בלילה דומיא דפסח דכתיב "על מצות ומרורים יאכלוהו", ובפסח נאמר "ואכלו את הבשר בלילה הזה".

והקידוש בלילה בשביל המצה הוא בא. ט"ז ס"ק א'. ובדיעבד אם קידש מבעוד יום יצא, אבל אכילת מצה ומרור שהוקשו לפסח אפי' בדיעבד לא יצא. כה"ח אות ו'. ועד שתחשך היינו צאת הכוכבים.

פ. ואם רק מקצת שולחנו חוץ לסוכה מותר, דלא גזרינן בזה שמא ימשך. כה"ח אות י"א. ואם שולחנו עומד תחת סכך פסול מדרבנן יש להכשיר דלא גזרינן גזירה לגזירה מ"מ לכתחילה יש להחמיר כשבידו לתקן. שם אות י"ב.

צ. וא"כ אם עבר ואכל אפי' שלא נמשך אחר שולחנו בלילה ראשונה צריך לחזור ולאכול. שם אות י"ג.

ו. ולדעת התוס' בסוכה דף ג' ע"א דמן התורה לא יצא כיון דרבנן גזרו, אבל להר"ן וריטב"א רק מדרבנן לא יצא, ולענין דינא בלילה הראשון יחזור ויאכל אך לא יברך. עיין במ"ב בב"ה.

ק. זהו דעת הרי"ף והרמב"ם, אבל הרי"ף גיאת והרו"ה והרא"ש פסקו דיצא בסוכה גדולה, והשו"ע פסק להחמיר, כרוב עמודי הוראה הרי"ף והרמב"ם.

עין משפט ז.

או"ח סימן תרמ פעיף א

א. נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה^ר, טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק^ש, וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב^ת.

עין משפט זז.

או"ח סימן תרמ פעיף ב

ב. קטן שאינו צריך לאמו שהוא כבן חמש כבן שש^א חייב בסוכה מדברי חכמים^ב כדי לחנכו במצות.

דף כח:

עין משפט א.

או"ח סימן תרמ פעיף ב

עין בסעיף הקודם

עין משפט ב.

או"ח סימן תרלט פעיף א

א. מצות סוכה שיהיה אוכל ושותה וישן^ג ודר בסוכה כל שבעת הימים

ר. ממשנה סוכה כ"ח ע"ב, דכתיב כל האזרח בישראל בה"ה יתירה וזה למעוטי נשים, ועוד שזו מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, והאזרח צריך למעוטי נשים שלא נאמר נלמד מט"ו ט"ו בפסח שהנשים חייבות. לבוש. ומיירי בעבד שטבל לשם עבדות אבל בלי זה הרי הוא כעכו"ם ואינו חייב במצות כמ"ש ביו"ד סי' רס"ז סעיף י"ז.

והגם שהנשים פטורות מ"מ יש להן שכר כשמקיימות מצות עשה שהזמן גרמא, כמ"ש בסי' תקפ"ט סעיף ו' מיהו לא יברכו לישיב בסוכה.

ש. ולענין ברכה לדעת הרמב"ם לא מברכים, אבל להראב"ד מברכים, והשו"ע בסי' י"ז סעיף ב' פסק כרמב"ם דאינם מברכים. אבל לדעת הרמ"א שם לברך כהראב"ד.

ת. מצד חירות שבו. לבוש.

א. כל אחד לפי חריפות שכלו. ט"ז ס"ק ב'. והב"ח כתב בן חמש שלימות שנכנס לבן שש ואביו בעיר, ואם אין אביו בעיר בן שש שלימות, באינו חריף אבל בחריף כבן ארבע חייב בחינוך אם אינו נגרר אחרי אמו. מ"ב בשער הציון אות ה'.

ב. אבל מן התורה פטור עד שיהיה בן י"ג שנים ויום אחד והבת בת י"ב שנים ויום אחד. ואמו אינה חייבת לחנכו כמ"ש בסי' שמ"ג, אך י"א דהב"ד חייבים לחנכו. ובא"ר כתב דאם אין לו אב אמו חייבת לחנכו, ואם גם אין לו ב"ד חייבים לחנכו, אבל להפרישו מלא תעשה אין מחוייבין. ועיין בכה"ח אות י"א.

ג. ממשנה סוכה כ"ט, ומה שמברכים על מצות סוכה בכל פעם ואילו באכילת מצה רק בלילה הראשונה משום דמצות אכילת מצה רק בלילה הראשון, דכתיב בערב תאכלו מצות, אבל בסוכה כל שעה שיושב בה מקיים מצות עשה דבסוכות תשבו שבעת ימים.

בין ביום בין בלילה כדרך שהוא דר בביתו^ד בשאר כל ימות השנה.

א. ב. כל שבעת הימים אדם עושה את ביתו עראי וסוכתו קבע, כיצד כלים הנאים והמצעות הנאות בסוכה וכלי שתיה וכוסות בסוכה, אבל כלי אכילה כגון סירים וקערות מחוץ לסוכה^ה. המנורה תהיה בסוכה^ו, ואם היתה סוכה קטנה^ז מניחה מחוץ לסוכה.

וּבְשִׁינָה אֵין מְבָרְכִין לִישֵׁב בְּסוּכָה מִשּׁוּם שֶׁמָּא לֹא יִשָּׁן וְתִהְיֶה בְּרַכָּה לְבַטְלָה, כִּי כִּי הָרַא מִשֶּׁ בִּפְּתָרָא דְסוּכָה, וּפְּקִי דְבְּרַכּוֹת. או הברכה שמברך לישב בסוכה באכילה פוטר גם השינה, כִּי הַטּוֹר בִּשְׁם רִ"ת, וְעִי"כ כְּשֶׁמְבָרֵךְ לִישֵׁב יִכוּן לִפְטוֹר כָּל הַיְשִׁיבָה בְּיוֹם וְהַשִּׁינָה עַד הַסְּעוּדָה הַבֹּאֵה.

וְהַרְמִי"א הוֹסִיף דְּלֹא רַק אוֹכֵל וְשׁוֹתָה אֲלֵא יִשָּׁן וּמִטְיִיל, וְהַרוּצָה לְדַבֵּר דְּבַר תּוֹרָה עִם חֲבֵירוֹ יִלָּךְ לְסוּכָה אִם אֲפֹשֶׁר כִּי הַד"מ בִּשְׁם הַמְהַר"ל. ט"ז ס"ק א'.

וְהַשִּׁל"ה כָּתַב שֶׁמִּנְהַג מוֹרוֹ שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בְּסוּכָה אֲלֵא בְּדַבְרֵי תּוֹרָה, וְכִי"ש שֶׁלֹּא לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים שׁוֹה אֲסוּר גַּם מִחוּץ לְסוּכָה.

וְצָרִיךְ לְשַׁבֵּת בְּסוּכָה בְּאִימָה וּבִירָאָה בְּבוֹשָׁה וּבַעֲנוּהָ, וְלֹא יִכְנִיס לְתוֹכָה עֲכוּ"ם שֶׁהַסּוּכָה הִיא צֵלָה דְּמַהֲמֻנּוֹתָא, וְעֲכוּ"ם אֵין לוֹ אֲמוּנָה וְאֵין בּוֹרַחַת הַקְּדוּשָׁה וְאֵין הַאוֹשְׁפִיזִין מִקְּלָלִים קְלָלוֹת נִמְרָצוֹת. כַּה"ח אוֹת ו'.

ד. שְׁנֵאֲמַר תִּשְׁבּוּ שֶׁבַע יָמִים וְתִשְׁבּוּ פִירוֹשׁוֹ תְּדוּרוֹ, כְּלוֹמַר שִׁיחִיָּה עֵיקַר יִשְׁבִּיתוּ בְּסוּכָה וְיִדוּרוֹ בַּהּ, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא דֶר בְּבֵיתוֹ כָּל הַשָּׁנָה. לְבוּשׁ. וְעֵינֵי בְּכַה"ח אוֹ ח' מ"ש בִּשְׁם הַזּוֹהַר פ' אֲמוּר.

וְיֵשׁ מְדַלִּיקִין נֶר אֶחָד בְּכָל לַיְלָה לְכָל הַאוֹשְׁפִיזִין, וְיֵשׁ מְדַלִּיקִין ז' נְרוֹת כְּנֶגֶד ז' הַאוֹשְׁפִיזִין בְּכָל לַיְלָה. וְהַדְּלָקָת נֶר זֶה בְּסוּכָה לְכַבּוֹד הַאוֹשְׁפִיזִין הַאִישׁ קוֹדֵם לְאִשָּׁה, וְטוֹב שִׁידְלִיקוּ שְׁנֵיהֶם בִּיחָד. כַּה"ח אוֹת ט'.

וְיִזְהַר הָאָדָם לְשִׁמַּח הַעֲנִיִּים וְאִם אֲפֹשֶׁר שִׁיבּוּאוֹ עַל שׁוֹלְחָנוֹ כִּי זֶה חֵלֶק הַאוֹשְׁפִיזִין, וְעַל כָּל לַיְלָה יֵאֲמַר שׁוֹה לְכַבּוֹד אוֹשְׁפִיזִין שְׁלוֹ.

וְיֵשׁ עֵינֵין לְהַשְׁאִיר מִפָּה יִפָּה מְכַסֵּה הַשׁוֹלְחָן גַּם בְּלַיְלָה בְּסוּכָה כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיו בְּרַכָּה מְבָרְכַת שַׁבַּת וְיו"ט.

וְהָאֲר"י ז"ל הִיא מְנִיחַ עַל הַשְּׁלַחַן ג"כ כּוֹס שֶׁל בְּרַכַּת הַמְזוֹן וְבוֹ כַּמָּה טִיפּוֹת יֵין וְגַם פְּתִיתִי לְחֵם. כַּה"ח אוֹת י"א.

וְכָתַב מְהַר"י שֶׁהַמְּקִיִּים מִצּוֹת סוּכָה כְּאִילוֹ נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקְב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְסוּכָה דּוּמָה בְּכַנִּינָה לְאוֹת בִּי"ת וְהָעוֹלָם דּוּמָה לְבִי"ת וְהַתּוֹרָה מִתְחִילָה בְּאוֹת בִּי"ת, וְהַשׁוֹהֵה בְּסוּכָה בְּכָל רֹגַע מְקִיִּים מ"ע.

וְכַשֵּׁם הַגְּר"א נִמְצָא כְּתוּב שֶׁמּוֹתֵר לִישָׁן בְּסוּכָה יַחֲדֵי וְשׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יִדַּע דְּבַר רַע, ע"ד שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָם נִיזוּקִין.

ה. וְאִם הַכְּנִיס כָּלִים מְאוּסִים לְסוּכָה י"א דְּפִסּוּלָה מְדַרְבְּנָן כָּל זְמַן שֶׁהֵם בְּתוֹכָה וְאֵין מְבָרְכִים לִישֵׁב בְּסוּכָה עַד שִׁיּוּצִיאֵם. כַּה"ח אוֹת ט"ז. וְלִדְעַת הַשּׁו"ע בֵּין קְדֵרָה בֵּין קְדֵרָה לְפָנֵי הָאֲכִילָה מוֹתְרִים, וְאַחַר הָאֲכִילָה אֲסוּרִים. וְהַמ"א בְּס"ק ג' כָּתַב דֶּהֲעוֹלָם נִהְגוּ לְאֲסוּר קְדֵרָה גַּם קוֹדֵם אֲכִילָה. מ"ב אוֹת ה'.

ו. וְאַחַר שֶׁכָּבַה מִחוּץ לְסוּכָה. בֵּן אִישׁ חֵי פ' הָאֲזִינוּ אוֹת ט'.

ז. שֶׁהַמְּנוּרָה מִמְעַטָּת בְּשִׁיעוּרָה, וְגַם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁתִּשְׂרֹף. מ"א ס"ק ב'. מ"ב אוֹת ח'.

הגה: אל יעשה שום תשמיש בזוי^ה בסוכה כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו.

עין משפט ג.

או"ח סימן תרלט פעיף ד

ה. ו. כל שבעת הימים קורא ולומד בתוך הסוכה^ט, וכשמבין ומדקדק במה שלומד יכול ללמוד חוץ לסוכה^י כדי שתהיה דעתו מיושבת עליו.

ה. ז. המתפלל רצה מתפלל בסוכה^כ או חוץ לסוכה.

ה. ח. כגון שטיפת הקערות והקדירות. מ"ב אות ט'.

ט. והכל לפי הענין אם יש לו מנוחה בסוכה לומד בסוכה, ואם יכול בקל להביא הספרים לסוכה ילמד בסוכה, ואם יש טרחא יתירה ילמד אצל הספרים. מ"א ס"ק י"ג. ומ"מ אם לומד בביה"מ עדיף, כ"כ בר"ז אות ד'.

י. שאז טוב לו ללמוד בבית שהאוויר יפה לו להרחיב דעתו. רש"י סוכה כ"ח ע"ב. ולהר"ן להיפך כשצריך לעיין הוי קבע וצריך סוכה יותר, ולחומרא יש לעשות כשניהם היכא שלא מצטער. ב"י. ט"ז ס"ק י"ד.

כ. אכל הבדלה שכל השנה היא בבית מבדיל בסוכה. ט"ז ס"ק י"ד. אבל בתפלה כל השנה הולך מביתו לביהכ"ס ואם יכול להתפלל בסוכה בכוונה ובמנין יתפלל בסוכה.